

РЕЦЕНЗИЯ

от доц.д-р Жана Атанасова Янкова, Пловдивски университет “Паисий Хилендарски”

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен
“доктор”

в област на висше образование: 1.Педагогически науки

професионално направление: 1.3. Педагогика на обучението по биология

докторска програма: Методика на обучението по биология (05.07.03)

Автор: Иван Василев Капурдов

Тема: Модел за интегриране на съдържателни ресурси при формирането на афективни умения в обучението по биология

Научен ръководител: проф. д-р Наташа Вълчева Цанова, СУ „Св. Климент Охридски”

1. Общо описание на представените материали

Със заповед № РД -38-363/26.05.2015 г. на Ректора на СУ „Свети Климент Охридски“ съм определена за член на научното жури по процедура за защита на дисертационен труд на тема „Модел за интегриране на съдържателни ресурси при формирането на афективни умения в обучението по биология “ за придобиване на образователната и научна степен “доктор” в област на висше образование 1. Педагогически науки; професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по биология, докторска програма „Методика на обучението по биология (05.07.03). Автор на дисертационния труд е Иван Василев Капурдов-докторант в задочна форма на обучение към Катедра ”Методика на обучението по биология”.

Представеният от Иван Василев Капурдов комплект материали е на хартиен и електронен носител и е в съответствие с изискванията на ЗРАСРБ и Правилника за приложението му и процедурните правила за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“. Той включва всички необходими документи. Докторантът представя 2 публикации.

2. Кратки биографични данни

Иван Василев Капурдов е зачислен за докторант в редовна форма на обучение през 2009 г. в СУ „Св. Климент Охридски”, Биологичен факултет, катедра ”Методика на обучението по биология” и трансформирана през 2009 г. в задочна форма на обучение със срок на

докторантурата до 10.01.2013 г. Документацията свидетелства за законосъобразен характер и ход на процедурата. Иван Василев Капурдов е завършил биология и химия в СУ „Св. Климент Охридски“ през 2001 г. Кандидатът е преподавател по биология в НУКК с Италиански лицей.

3. Актуалност на тематиката

Изследователският проблем, по който работи Иван Василев Капурдов, е изцяло актуален и значим за психологията и педагогиката, в това число и за методиката на обучение по биология. Неговата значимост се свързва с факта, че той насочва към интегриране на съдържателни и технологични ресурси при формирането на афективни умения у ученици от гимназиален етап на обучението (15-16 годишна възраст).

4. Познаване на проблема

Докторантът познава базисната проблематика и се стреми обосновано да постигне целта на дисертационното изследване и да реши неговите задачи със съответните методи.

В изследването си Иван Василев Капурдов сравнително пълно обхваща по съдържание и по характер източниците, които имат отношение към темата (130 източника на български и английски език и 20 интернет ресурси). Той им прави тематично-целенасочен теоретичен анализ.

5. Методика на изследването

Методиката на изследването (цели, задачи, хипотеза, методи) структурно е разположена в т.1. „Методологични основи на изследването“.

Инструментариумът, като съществен компонент от дизайна на изследването, е правилно изведен и позволява постигане на целта, решаването на задачите и обосновано заключение по хипотезите. Методите, които използват докторанта са:

- теоретичен анализ и синтез - приложен при анализ на проблема по литературни източници, анализ на учебното съдържание и съществуващата практика на обучение. Видно е добро познаване на метода и приложението му във всички етапи на дейността;
- педагогическо моделиране е приложено при изграждане на технологичния модел за превенция на агресията;
- педагогически експеримент умело е приложен при констатация, преобразуващия и контролен експеримент;
- статистически методи

6. Характеристика на дисертационния труд

Дисертационният труд е с обем 154 страници, от които 131 страници основен текст и 23 приложения. Структурата включва: въведение, въвеждащо в изследователската тема, методологични основи на

изследването с обем от 16 страници; психолого-педагогическа характеристика на ученика през периода на юношеството като основа и „инструмент“ за анализ и конструиране на интегралния конструкт с обем от 7 страници; научно-теоретични основи за обяснение на агресията като социален феномен (в биологически, психолого-педагогически и социален контекст) с общ обем от 33 страници; понятието агресия в контекста на концепцията за интеграция в съдържанието на образованието в средното училище с обем от 27 страници; технологичен модел за интегриране на съдържателни ресурси при формиране на афективни умения, 17 страници обем; етапи на изследването и анализ на резултатите, изводи, приноси и препоръки и литература. Библиографията е със 130 източника: на кирилица - 96 и латиница – 34, и 20 интернет ресурси.

Във *въведението* се акцентира върху същността на агресията и по конкретно в училищното образование. Изведена е необходимостта от приемането на цялостна концепция за превенция на агресивно поведение у учениците от всички етапи на училищното образование, която да интегрира съдържателните и технологични ресурси.

Прецизно е анализирано в *т. 2. „Психолого-педагогическа характеристика на ученика през периода на юношеството като основа и „инструмент“ за анализ и конструиране на интегралния конструкт, обект на изследването“* състоянието и особеностите на ученика през периода на юношеството и факторите (природни, биологични, културно-исторически, социално-икономически), въздействащи върху модела на поведение на юношата.

Т. 3. е „Научно-теоретични основи за обяснение на агресията като социален феномен (в биологически, психолого-педагогически и социален контекст)“. В нея са показани 3 параграфа, центрирани около обяснителните модели за агресията и насилието – агресията и насилието от гледна точка на психоаналитичната теория, агресията и насилието от гледна точка на етологичната теория, агресията и насилието от гледна точка на физиологичната теория, агресия и наследственост, агресията и насилието от гледна точка на теорията за условните рефлексии, агресията и насилието от гледна точка на теорията за социалното учене, агресията и насилието от гледна точка на теорията за фрустрацията. Разгледа ни са програми, проекти и инициативи у нас и по света, насочени към превенция на прояви на агресия и насилие сред деца и младежи.

Иван Капурдов правилно е оценил потребността от изясняване на понятията интеграция, взаимодействие, технология в съдържателен аспект на училищното образование, представено в *т.4 „Понятието агресия в контекста на концепцията за интеграция в съдържанието на образованието в средното училище“*. В изследователската дейност авторът разглежда нормативната уредба, свързана с интеграцията в средното училище (стр.60-67), в чието поле е разположен и проблемът -

агресия. Очертани са границите на съдържателните полета по проблема агресия в нормативната документация (биология и здравно образование, психология, етика, логика, история и цивилизация, свят и личност).

Технологичен модел за интегриране на съдържателни ресурси при формиране на афективни умения е представен в т.5. като естествен център в дисертационния труд. Идеята на докторанта за създаване на технологичния модел е продиктувана от интегралната основа в предметното поле на методиката на обучението по биология. В структурен аспект моделът е позициониран в макро и микро ниво - нормативен, съдържателен и технологичен. При нормативния срез на макрониво авторът извежда три вертикални контура, отнесени към трите нива на когнитивната и афективна таксономия. Съдържателният аспект на интеграцията в модела е представен схематично на фиг. 22, а технологичният модел за формиране на групи афективни умения нагледно е представен на фиг. 23. На микро ниво, нормативният аспект е насочен в очакваните резултати от учебните програми, на които е базиран технологичният модел, както и конкретизация на групите когнитивни и афективни умения в трите контура на модела. В съдържателен аспект са изведени основните тематични акценти, а в технологичния - основният инструмент за реализиране на етапите на интегративния конструкт – работен лист, дебат и есе.

В *шеста точка* са описани етапите на педагогическото изследване и е представен *анализът на резултатите*. Иван Капурдов много прецизно е описал всяка стъпа от педагогическото изследване. С диаграми и таблици е визуализиран анализа на резултатите от констатиращия и формиращия експеримент на изследването и са съпроводени със съответния анализ.

7. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Приносите на Иван Капурдов могат да се открият в две групи: теоретичен и приложен аспект. Като цяло основните приноси на докторанта са:

- Направен е теоретичен анализ на нормативната уредба в образованието като е определено полето на съдържателната интеграция в контекста на родовото понятие агресия;
- Изведена е система от афективни умения от учебните предмети в гимназиалния етап на образованието, в който е включен изградения интегративен съдържателен конструкт;
- Конструиран и апробиран е технологичен модел за интегриране на съдържателни ресурси при формиране на афективни умения;
- На базата на анализирания резултати са изведени препоръки за практиката.

Това ми дава основание да посоча, че изследването има приноси, които могат да намерят своя израз както в методиката на обучението по биология, така и в педагогиката и психологията.

8. Лично участие на докторанта

Иван Капурдов е бил докторант в задочна форма на обучение. Той е реализирал персонално цялото дисертационно изследване с компетентната помощ на своя научен ръководител. Приемам, че текстът, получените резултати и приноси са негово лично дело.

9. Автореферат

Авторефератът е в обем от 40 страници. Той съдържа актуалност и мотив за избор на изследвания проблем, основните постановки в дисертационния труд, изводи, приноси и препоръки. Считаю, че авторефератът обективно отразява основните резултати, постигнати в дисертационното изследване. Представени са две публикации в съавторство и са по темата на дисертацията.

10. Въпроси към докторанта

1. Необходимо ли е сътрудничество между семейството и училището за преодоляване на агресивното поведение на учениците?

2. Как може да бъде приложен технологичният модел за интегриране на съдържателни ресурси при формиране на афективни умения в началния и прогимназиалния етап на образованието?

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд на Иван Василев Капурдов има своите стойности на теоретично и практико-приложно равнище и отговаря на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“. Убедително давам своята **положителна оценка** за проведеното изследване, представено в дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и **предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен ‘доктор’ на Иван Василев Капурдов** в област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по биология

08.06.2015 г.

Рецензент:

Доц. д-р Жана Атанасова

